

# TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea  
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 20 Septembrie v. 1907.

Nrul 25.

## Pe calea cea bună.

La adunarea dela Bistrița a »Asociațiunii« munca pentru împrietinirea poporului nostru cu tovarășii și pentru îmbogățirea satelor noastre cu aceste izvoare minunate de bunăstare — a avut o înveselitoare încurajare.

Atît comitetul central prin raportul său general către adunare, cît și harnicii Beiușeni prin propunerea lor de mare însemnătate — au recunoscut deplina importanță a tovarășilor și au stăruit cu căldură pentru îmbrățișarea acelor.

Nu-i vorbă — însemnătatea tovarășilor a fost recunoscută și pînă acum de fruntașii neamului nostru.

A trebuit însă multă străduință pînă cînd din această recunoștință să se pornească dorul de a întrupa ideea tovarășilor.

Cu ștergerea iobăgiei ne-am trezit deodată în o lume nouă cu zeci și sute de cerințe, cu zeci și sute de neajunsuri. Insufleții nostri înaintași au pus mîna mai întîi pe frînele culturii și a politice de stat. Și au muncit din răputeri, cu vrednicie. În dorul lor după izbîndă tot mai mult s'au aprofundat în lupta culturală și politică încît era o vreme — abia cu cîți-va ani înainte — cînd alte terene pentru munca națională nici nu să mai țineau în seamă. Intre aceste a fost și terenul economic — terenul, ce cere muncă încordată pentru ridicarea economică a satelor — singura noastră putere națională.

A trebuit să vină zguduirii și decepții politice, prigoniri culturale — ca să mai privim în jur de noi, să ne gă-

sim casa și moșia noastră — cu trebuințele lor economice.

Am prins o ogașă — aceea a băncilor. Și ne-am pus pe lucru — pînă cînd am ajuns să o facem aproape mai largă decît ne trebuie și strîmtorînd cealaltă parte a drumului, ce duce la bunăstare.

Să pare însă, că iar ne-am luat răgazul binecuvîntat, ca să sfătuim cum lucrăm și cum am putea și mai cu spor să ajungem la țintă, la adevărată tărie economică.

Nu ne sfiim să o spunem aici, că noi încă am pus o parte de modestă muncă — pentru-ca să se ia acest răgaz. Zi de zi ne-am tot înmulțit și ca prin minune deodată ne-am văzut în toiul unei mișcări promițătoare — pornită din răgazul, în care s'au luat și s'au dat sfaturi nouă pentru o nouă muncă economică.

La sate! — iată strigarea ce s'a desfăcut mai puternică din întreagă mișcarea de nou pornită. Dar' la sate unul cîte unul e prea slab, căci noi suntem săraci și în averi și în învățături.

Știm însă cu toții pilduirea cu frații și cu mănunchiul de nuiete. Și fruntașii nostri au știre despre minunile ce le-a săvîrșit la alte neamuri — ținerea și legătura laolaltă, și d'aceia tot mai mulți, tot mai insufleții nizuiesc acum să întovărășească pe sătenii nostri, să alcătuiască tovarășii la sate — economice alătura cu cele culturale.

Încurajarea dela Bistrița, dorul spus acolo de Beiușeni, e o consfințire, e o dovadă, că cei-ce nizuiesc pentru tovarășii la sate — un lucru bun, un lucru românesc săvîrșesc.

Munca odată începută să

o continuăm cu însuflețire, cu toate forțele noastre. Să dăm la o parte micile mizerii, micile rîvne de cîștiguri personale. Să cuprindem în mișcarea tovarășilor pe tot natul, pe tot Românul și atunci de bunăseamă în curînd vom avea sate bogate, popor în bună-stare și fruntași îndestulați.

Să ne facem cu toții datoria!

## Asigurarea dela „Plugarul“.

În numărul 23 al „Tovărășiei“ am vestit pe cetitorii noștri, că banca Plugarul din Căcova dorește să ajute sătenilor noștri și prin mijlocirea asigurării vitelor. Ca și atunci, lăudăm și acum buna intenție — dar' acum cînd avem la îndemînă un „Contract al însoțirii reciproce ca consort pentru asigurarea vitelor“ alcătuit de direcțiunea băncii „Plugarul“ ne ținem de datorință să ne oprim asupra acestei nouă încercări și cu dragoste frățească să chibzuim asupra aceleia.

La început gîndul nostru era să ne expunem părerile noastre în o scrisoare privată trimisă direcțiunii „Plugarului“. Văzînd însă, că Contractul (ce ține locul statutelor) să publică în foile noastre — de bunăseamă ca mustră să fie și pentru alți rîvnitori — credem că făptuim mai cu scop, dacă sfătuim dela început în fața publicului — ca toți laolaltă să putem judeca.

Direcțiunea „Plugarului“, fără îndoială dorește să facă un lucru vrednic de laudă. Părerea noastră însă, pe care am cîștigat-o după cetirea contractului — este că nu s'a găsit întru toate deslegarea cea potrivită și mai ales, că cei-ce au început și-au tălmăcit multe lu-

cruri — greșit și peste tot prea puțin s'au ocupat cu so-cotirea rizicului, ce iau asupra-le.

Pe cît de bine au făcut, că au alipit, au afiliat noua însoțire pentru asigurarea vitelor la bancă — pe atît de greșită e temelia, pe care doresc să ridice și să susțină însoțirea cea nouă. Căci să nu să scape niciodată din vedere, că §-ul 62 din legea comercială din anul 1875 — prevede numai „asocieri ocazionale“ (alkalmi egyesülés) dar prin asta nici decît nu dă ajutor să se poată eluda dispozițiile legii comerciale referitoare la societățile comerciale, cu deosebire la soc. pe acții și însoțiri, care *trebuie să aibă statute întărite, firmă înregistrată*, obligament de publicitate și altele.

Cînd noi am recomandat §-ul 62 pe temeiul căruia să se facă tovarășii ocazionale — am ținut seamă de spiritul, înțelesul și rînduelile acestui paragraf. Și numai întrucît aceste au îngăduit, am sfătuit să se facă tovarășii ocazionale pentru ajungerea unei ori altei ținte. Potrivită este o tovarășie ocazională, de pildă pentru cumpărarea unei ori mai multor mașini agricole, apoi pentru cumpărarea ori vinderea de poame, bucate ori produse industriale; mai departe pentru arendări și parțelări de moșii, pentru cumpărarea de vite de soiu și de prăsilă și alte de acest fel.

Ca un început ușor și fără opere — am recomandat alcătuirea de tovarășii ocazionale pe temeiul §-lui 62 și pentru asigurarea vitelor — ori mai corect pentru ajutorarea împrumutată (reciprocă) din caz în caz — de perdere a vitelor.

Ținînd însă seamă de rînduelile §§-lor 453 și următorii din legea comercială — am zis lămurit că astfel de tovarășii ocazionale pentru asigurarea vi-

telor să se facă în cercuri strimte și cu excluderea ori-că-rui câștig material — ajuns prin dividende ori alte soiuri de danii pe sama capitalului.

Căci în vreme-ce toate celelalte tovărășii ocazionale pot face afaceri comerciale — una ori mai multe — tovărășia pentru asigurarea vitelor *nu poate*. Căci asigurările în sine sunt considerate de afaceri comerciale și ca atari, pentru purtarea lor, fie de o societate, fie de un privat — după rînduiala §-lui 453 din legea com., trebuie arătată o garanță (un fond) de cel puțin 200.000 coroane!

Ajutorările împrumutate însă, ce să leagă 10 ori 1000 de părtași prin un contract de tovărășie ocazională — că le vor da unul altuia în caz de nenorocire în vite, nu au și nu pot avea caracterul de afaceri comerciale — ce invoală în sine un dor de câștig, o ocupație profesională și mult puțin stabilă.

Intreg cuprinsul „contractului“ dela „Plugarul“ arată că urzitorii aceluia nu și-au dat seamă de spiritul §-lui 62 și nu au ținut cont de rînduielele legii comerciale cu privire la asigurări peste tot. Căci altcum nu puteau să prevadă înființarea de filiale, să fixeze o durată de cel puțin 50 ani și mai pe sus de toate nu puteau să prevadă în §. 30 al contractului, venite pe sama institului „Plugarul“ care e institut cu afaceri comerciale. Tot asemenea nu să potrivească dispozițiile din §. 36 cu privire la semnarea firmei.

Toate aceste sunt dispoziții de așa fel, încît cu prea multă greutate s'ar putea explica așa, ca să nu obvină primejdia, de a fi acuzat că faci „asigurări“ — fără să ai temeiul legal impus de rînduielele legii comerciale.

Temerile aceste le expunem acum, ca cei chemați să aibă prilej să judece temeinic asupra lor căci o eventuală pedeapsă ar putea păgubi și banca și mai pe sus de toate ar strica nespuse de mult bunelor începuturi pentru asigurarea vitelor prin ajutorări împrumutate.

Trecând acum dela aceste considerații și presupunând că

partea de drept a ființei însoțirii s'ar tranșa norocos — în rînduielele contractului dela „Plugarul“ găsim multe așa fel, că acele nu asigură pe deplin ne-turburaturul mers al însoțirii — în toate împrejurările.

Statorirea cauțiunii de sub b) în §. 6, e nelămurită. Peste tot taxele cu care contribuie membrii la pagube, sunt statorite foarte nepractice și cu multă bătaie de cap și greutate de evidență și controlă.

§-ul 9, prin care să spunem, că „Plugarul“ anticipă pagubele din cauțiunile depuse și la care să adaugă rînduielele §-ului 10, prin care să hotărăște ca sumele pagubelor să adună și să împart între membrii tot la 10, 15, 30, 60 ori 90 zile, — sunt potrivite să facă multe greutăți băncii și să pricinuiască multe neînțelegeri păgubitoare. Mai ales că fixarea cuprinsă în „Tabela I. despre taxele solvinde din partea membrilor, cînd pică un animal“ — să prezintă ca făcută fără să se țină samă de rezultatele faptice și de greutățile încasării. Socoata tabelii e făcută pe temeiul de jumătăți și sferturi și unimi de fileri — în totdeauna acurat cu mărimea pagubei, așa cît cea dinții restanță a unui membru încurcă întreagă socioata, ori apoi consumă foarte repede micul fond de rezervă.

Cel mai primejdios lucru însă ni-să pare nouă faptul că în contract e prevăzut că să primesc în asigurare — tot felul de vite (boi, cai, oi, porci) — toate cu taxe egale (cu procente egale din sută). Ori-cine însă știe că mortalitatea și mai ales schilăvirea cailor e cel puțin încă odată ca a vitelor cornute. De oi și porci nici nu mai amintim, căci aceia percu zecile și sutele până pere un bou. E dar' nepotrivit ca și pentru suta din prețul unui bou să se plătească tot atît cît și pentru suta din prețul unui cal ori a vitelor și porcilor. Rînduiala aceasta poate fi cea mai mare primejdie pentru însoțire! La ori-care asigurare de vite, taxele pentru cai, oi și porci, sunt cu mult mai mari, decît pentru vite cornute. Ba asigurări de oi și porci nici nu să prea găsesc în lumea întreagă.

Aceste ar fi rînduielele de căpetenie a contractului dela „Plugarul“ cu care noi nu ne putem împăca — din motivele înșirate.

Mai sunt apoi rînduielele cu privire la plată (§. 12) la despăgubiri (§. 10, 20, 24 și 27) la prețuire (§. 23), care parte nu sunt lămurite, parte nu sunt complete, parte apoi impun o groază de formalități greoaie și îngăduie fel și fel de explicații.

Pentru cazuri de epidemie §-ul 20 statorește, că însoțirea plătește 50% (jumătate) din prețul efectiv al animalului prețuit la fața locului. Această rînduială — singura privitoare la epidemie, în întreg contractul — poate zdruncina întreaga tovărășia la prima epidemie mai mărișoară. Căci pentru cazuri excepționale, e de lipsă să prevedem măsuri excepționale. Altcum ori-care bună intenție poate da roade foarte slabe.

După toate aceste — modesta noastră părere este, că direcțiunii băncii „Plugarul“ i-să impune să mai răgîndească încă odată întreg lucrul. Să întregască și să rotunzească întreg planul de lucrare. Iar până atunci, cei care ar fi dorind să înființeze astfel de așezăminte, înainte de toate să le găsească o neîndoelnică temelie de drept, răzimată pe rînduielele legii comerciale în viață.

Altcum putem ajunge la mari încurcări.

Ca la frați vă trimitem aceste observări, rugăm primite-le ca dela frați!

## Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

Bistrița românească își odihnește acum îndestulată, oboselile adunării Asociațiunii și să gîndește cu drag la sărbările înălțătoare de inimă, pe cari le-a gătit și le-a găzduit, cu atîta vrednicie.

În alt colț de țară, Cohalmul, pregătește primire caldă pentru Societatea de teatru român.

În Bănat coruri vesele și-au sărbătorit iubileul bine vrednicite.

Modest și pare-că mai sfios ajung până la noi glasurile bucuriei, nutrite de sărbările dela Sibiu. Acolo „Reuniunea meseriașilor români“ și-a sărbătorit iubileul de împlinirea alor 40 ani de cînd are viață. Înălțător și rar iubileu.

Dar' fericită și mult promițătoare învrîstare de sărbări românești.

La Bistrița și Cohalm sufletul și mintea, în Bănat inima și la Sibiu munca brațelor — și-au găsit loc de popas, zi de veselie și izvor de nouă izbînză.

Tot așa — înainte!

\*

Preotul Lateș din Stoileni, e om ce ține pas cu lumea, căci din prilejul alegerii de deputat a părinte-V. Lucaciu a prins și el momentul, ca atîți alți „ilustri“, cunoscuți numai din telegrame și aderențe — și a trimis și Sf. Sa o „aderență“ lui Lucaciu, prin care îi spunea foarte serios și foarte demn și următoarele:

„În sf. zi de Adormirea Născ. de Dzeu, m'a învrednicit Dzeu să cetesc în „Magyarország“ — că sunteți ales deputat. Preuteasa de bucurie numai atît a putut zice: „dă-i Doamne, cum cugetă“, — iar' eu am cîntat un „Dă-ne Doamne“...“

„Aderența“ asta s'a publicat în tipar de o gazetă a noastră. Prin urmare — nu-i glună. E un fapt ce ne supără pentru-că e adevărat.

Apoi nu-l putea învrednici Dzeu pe dl Lateș să nu cetească „Magyarország“-ul tocmai în sf. zi de Adorm. Născ. de Dzeu? Era dumnealui mai vrednic dacă cetia în foaie românească învierea românilor Lucaciu.

În loc să cîntăm și noi cu părintele, scriem amărîți în suflet: „Dă-ne Doamne ca și părintele Lateș — și alții ca el, — să găsească știrile despre lucrurile românești din foile românești, nu din „Magyarország“-uri, că e rușine și păcat!“

\*

Din America am primit o scrisoare plină de căldură, prin care patru buni români ajunși între străini ne roagă să-i primim și pe ei la noua centrală a Tovărășilor. Zic în scrisoarea, noi nu ne vom putea bucura de roadele minunate ale Tovărășii, până suntem aici. Dar vrem să înlesnim și noi ca frații nostri cît mai în grabă să aibă Centrala. Căci noi cunoaștem și vedem aici puterea marilor tovărășii“.

Așa grăesc cei de peste mări și țări. Și câți dintre ai nostri de aici de acasă, care pot avea folosul Centralei — nu stau nepăsători, nu să uită cu mâinile în sîn cum le crește buruiana sărăciei în ușa și cum îi strimtoresc alții în brazda rămasă dela strămoși!... Unii poate nu înțeleg, alții nu cred în puterea tovărășilor. Măcar-că ori cine vede că la pripor mai ușor treci, dacă lângă doi boi ai tăi mai ai prinși încă doi ai vecinului...“

Dacă vedem și înțelegem tovărășia boilor — de ce n'am ști înțeleg și tovărășia oamenilor. Și una și alta e pentru-ca mai ușor

să ajungă — înainte, să treacă peste greu și peste năcaz....

\*

Un glas ascuțit, un țipet a răsunat zilele astea prin toate foile românești, împotriva faptului că banca de asigurare „Transilvania“, ocîrmuită de Sași, cuprind pe rînd toate posturile dela Români, deși ea mai ales prin Români e susținută. Toate foile noastre au amenințat-o cu degetul și i-au zis: bagă numai de samă, că ți-om da noi ție pentru aceasta nedreptățire a Românilor!...

Asta pe fețele din lăuntru ale foii, — iar pe fața din urmă a cui anunț strălucește și strigă: haideti la mine, haideti, de vă asigurați, că numai eu sunt „institut indigen“!? — Anunțul „Transilvaniei“.

Ei, lucru naibii! In lăuntru foii clocoțesti contra lăcomiei celor dela putere la „Transilvaniei“, care iau toate bucățile de pâine din gurile românilor de acolo, — iar pe pagina din urmă, pentru o amărită de coroană, îndrumă poporul să meargă numai la „Transilvania“ cu pungulițele cu bani pentru asigurări.

Nu află foile noastre că pentru cazul cu cassarul ar fi trebuit să respingă toate, cel puțin vre-un an de zile anunțurile „Transilvaniei“ și propaganda pentru ea?

## Iubileul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

Aniversarea împlinirii de 40 de ani dela înființarea „Reuniunii“ sodalilor români din Sibiu s'a sărbătorit în zilele de 28 și 29 Sept. c. in modul cel mai vrednic de această harnică reuniune, care e și cea mai rodnică dintre toate reuniunile noastre de meseriași. Intemeiată la anul 1867 de asesorul consistorial și publicistul de pie memorie Nicolae Cristea, condusă de acesta timp de 30 ani, iar' de 10 ani ajunsă sub conducerea asesorului consistorial Victor Tordășianu, (vezi chipul din fruntea „Foi Interesante“ de azi) care aduce muncă încordată pentru ridicarea ei, a ajuns un factor însemnat în viața noastră culturală. Cîtă vreme la înființarea acestei reuniuni abia s'au aflat 2 maeștri între membrii ei, azi numărul lor e de multe zeci, între cari unii rivalizează prin pregătirea, hărnicia și priceperea lor cu cei mai buni maeștri de naționalitate străină.

E îmbucurător acest fapt, cînd ne putem mîndri și noi cu o clasă mijlocie care ne dă cele

mai bune nădejdi pentru viitor. Aceasta ne-a arătat-o și cu prilegiul sărbărilor arangeate din incidentul iubileului de 40 de ani, care ce-i drept s'a mărginit numai la producțiuni de natură literară-muzicală. O expoziție industrială ar fi avut de sigur o însemnătate deosebită și ar fi ridicat mult nimbul reuniunii, ar fi arătat sporul la care a ajuns pînă acum meseriile la poporul nostru. Avînd însă conducătorii ei în vedere spelele împreunate de obicei cu o asemenea expoziție și timpul scurt de pregătire, au ținut de bine ca de astădată să sărbeze iubileul prin producțiuni teatrale-muzicale.

Programul bogat al sărbărilor s'a început Sâmbătă seara la orele 8 prin predarea piesei „Malițiosul (Sburdalnicul)“, farsă în 5 acte de Kotzebue. Piesa s'a predat în teatrul orășenesc, care a fost ticsit de public.

Duminecă în 29 Septembrie la serviciul divin a participat în corpore întreagă Reuniunea în frunte cu prezidentul ei, precum și reprezentanții mai multor reuniuni de meseriași români din întreaga țară, și anume:

Reuniunea din Lugoj a fost reprezentată prin 4 reprezentanți în frunte cu viceprezid. Vasile Dobrin, cojocar, învăț. Onae, not. și 2 maeștri; din Sebeșul-săs. prin 8 reprezentanți în frunte cu prezid. G. Tătar; din Săliște prin 3 delegații; din Poiana prin notarul Nicolae Ban și prin maeștrul pantofar Aron Oprean; din Săliște prin 3 delegați; din Blaj prin 4 delegați în frunte cu viceprezidentul Trifan și cu secretarul Gruța. Asociațiunea pentru ejuțorarea ucenicilor și a calfelor drn Brașov prin secretarul Frateș și mechanicul Precup; secția industrială a Reuniunii economice din Orăștie prin 11 reprezentanți în frunte cu prezidentul Baicu.

După săvîrșirea serviciului divin s'au prezentat toți membrii Reuniunii la I. P. S. Sa metropolit Ioan Mețian, patronul Reuniunii. Prezidentul V. Tordășianu mulțumește I. P. S. Sale pentru sprijinul binevoitor ce-l dă Reuniunii. Escelența Sa mulțumește în cuvinte alese pentru omagiile aduse, mărturisește că e mîndru de progresele frumoase ce le

face Reuniunea. Le dorește un viitor frumos, accentuînd că prin întărirea și prosperarea meseriașilor prosperează și să întărește poporul nostru cu deosebire la orașe.

Dela Reședința metropolitană s'a dus întreg convoiul la mormintele fericitilor în Domnul, binefăcători ai Reuniunii, *Detriu Andronic*, marele mecenat al meseriașilor și *Nicolae Cristea*, întemeietorul Reuniunii.

Prin depunere de coroane din flori naturale și prin cuvinte alese, rostite din partea prezidentului, s'a adus prinos de recunoștință acestor doi bărbați de pie memorie, a căror nume formează epocă în viața meseriașilor români. „In veci pomenirea lor“ cîntat de corul meseriașilor a încheiat această ceremonie duiosă.

A urmat și un banchet la ora 1 d. a.

Coroană acestor sărbări s-a pus reușita splendidă a concertului Duminecă seara. Sala dela „Gesellschaftshaus“ a fost plină de publicul doritor de a asculta corul puternic și disciplinat al Reuniunii meseriașilor sub conducerea harnicului dirigent *Candid Popa*. Programul compus din 10 puncte, tot cîntări populare, armonizate de artiștii nostri, Dima, Vidu, Popovici, Mateiu, a fost executat spre mulțămirea publicului ascultător.

Zelosul dirigent a fost răsplătit din partea coriștelor cu un coș cu flori, iar cîntăreții cu aplauze nesfârșite din partea publicului.

In decursul concertului pălăria „Dumnezeu vede“ a colectat și de astă dată pe sama Reuniunii suma frumoasă de 46 coroane. După concert membrii Reuniunii și toți sprijinitorii ei au luat parte și la jocul vesel, care a încheiat în mod plăcut frumoasele sărbări ale vrednicilor nostri meseriași spre lauda lor și spre mulțămirea participanților.

După „T. R.“

## Noua lege

despre slujitorii și stăpînii agricoli.

### Despre cartea (libel) de slujbă.

(Urmare.)

E ușor de înțeles, că pre-cum îndeletnicirea și felul de cîștig e de mai multe feluri, așa

și atestatele de adeverință trebuincioase, sînt felurite. (Carte de slujbă și adeverință de muncitor nu sînt altceva, decît atestate de adeverire).

Nu e lucru greu să le înșiri și să ți-le însemni:

cel ce e *slugă economic* (adecă la lucru din afară de curte), or vrea să fie de acesta, are să-și procure carte nouă de slujbă, iar' cea veche, ori adeverința de muncitor ce o avea pînă acum, trebuie să o dea antistiei comunale;

cel ce e *slugă de casă* (adecă de curte), are să-și păstreze cartea de slujbă ce avea;

cel ce e *muncitor economic* (secerător ce lucră în parte, cubicaș: muncitor la dilme, lucrător de vie, lucrător la păduri, șcl.), are să se folosească și pe mai departe de adeverința veche de lucrător; în sfîrșit

cel ce e *grădinar de tutun*, are lipsă numai de carte de grădinar (adeverință de grădinar de tutun).

Prin urmare de aci înainte sluga și lucrătorul numai un atestat de adeverire poate să aibă de-odată, și adecă totdeauna adeverință ce corăspunde felului său de acum de cîștig; dacă însă vrea să-și schimbe îndeletnicirea, felul de cîștig, capătă fără plată atestatul cerut, carte (libel), dacă merge la antistia comunală, unde dînd cartea veche, capătă pe cea de care are trebuință după legea nouă. Deloc nu pot căpăta carte de slujbă băeții de 12 ani. Holteii, adecă pruncii mai bătrîni de 12 ani, numai așa, dacă merg împreună cu părinții or cu tutorul la antistia comunală, ori dacă sedria orfanală orînduește darea cărții de slujbă.

De slugă economic poate fi primit numai cel ce are carte de slujbă. Dacă nu e la dînsul cartea de slujbă, ci a rămas la stăpînul de mai înainte, trebuie cerut dela gazda de mai înainte scrisoare de slobozire din slujbă și numai cu aceasta poate intra în slujbă la alt stăpîn.

Stăpînul nou are să ia la sine cartea de slujbă ori atestatul de slobozire, pe care trebuie să o păstreze pînă ce sluga ese dela el, cînd apoi trebuie să i-o dea înapoi.

Dacă cartea de slujbă să pierde, ori să strică, să zdrăntueşte sau să umple cu scris, iarăşi trebuie mers la antistie, care are să-ţi dea o carte nouă, însă nu totdeauna în dar (gratis). Dacă, spre pildă, cartea să pierde, ori sluga a stricat-o cu voia, pentru cartea cea nouă trebuie plătit o coroană pe sama fondului de ajutorare al muncitorilor. Asta e, ca fiecare să grijască de ce e a lui.

#### Ce nu poate veni în tocmeală?

Pot fi stăpini de aceia, cari poftesc mai mult decât ce îngăduie legea şi pot fi slugi, cari fără cap şi fără să cumpenească ar primi asupra-le şi unele lucruri, cari atît lor cît şi familiilor lor ar fi spre pagubă.

Impotriva acestei răutăţi şi slăbiciuni îl apără legea pe slugă, cînd spune că este oprit, ca sluga să oblige membrii familiei sale (nevasta ori copiii) pentru ceva lucru de robotă la stăpînul său.

Stăpînul nu poate pofti, nu e iertat să poftască, ca familia slugii sale să facă fără plată deosebită ceva lucru ori în casă ori afară de ca. a, la economie. Este oprit, ca familia slugitorului în ori-ce chip să contribue stăpînului. Nu este deci nici robotă, nici lucru pentru stăpîn, nici usură, nici dijmă, şi nici lucru fără plată. Toate astea sunt sterse pentru vecie. Chiar dacă stăpînul ar pune aşa ceva în contract şi dacă şi sluga s'ar învoi, nu ajunge nimic. E tocmai aşa, ca şi cînd nici nu ar fi fost vorbă de ele.

Familia slugii poate să meargă la lucru unde îi place. Fireşte, membrii familiei pot să meargă şi la gazda slugii, dar nu în cinste, şi despre aceasta trebuie stăpînul să facă contract separat cu fiecare membru din familie.

Pot să meargă la stăpîn în lucru cu ziua; aşa e şi cu cale să meargă mai bucuros la el decât la alţii, dacă îi chiamă, însă totdeauna trebuie plătiţi!

Pot da stăpînului şi acum, ca mai nainte, ouă, pui şi ori-ce legumi şi produse, dar nu în cinste, şi nici ca dijmă ori zeciuală, ci în preţul în care să tocmesc.

Nevasta şi fiica slugii pot

să meargă să lucre ceva în casa stăpînului, spre pildă ca să spele, dar' nu în robotă, ci pentru simbrie osebită sau orice plată.

Peste tot, legea nouă să îngrijeşte foarte frumos şi omeneste de familiile slugilor.

Chiar dacă membrii familiei s'au tocmit cu stăpînul la cutare lucru, dar' nu neîntrerupt, şi dacă mai au vreme şi pentru alt lucru, pot să se folosească de această vreme a a după cum le place; pot merge unde le place. Stăpînul nu îi poate opri.

Este oprită şi tocmeala înainte care l'ar silii pe slugă, ca el simbria lui în produse (comenţia, produsele în parte, hoarele, şcl.) să şi-o vînză cu orice preţ stăpînului ori altui om numit. Să înţelege, poate el vinde şi gazdei ori altui anumit, dacă vrea, dar a te tocni şi hotări preţul înainte, cu un cuvînt a pune aceasta în contract, nu e iertat.

Este oprit mai departe a rescumpăra simbria slujii cu beuturi alcoolice ori cu altceva. Sluga are să-şi capete simbria aşa după cum s'a tocmit, şi atunci pe cînd s'au tocmit. În loc de bani, de grâu şi de lemne nu e slobod să plăteşti cu rachiu cu vin ori cu haine vechi purtate, şi cu altele, ci numai cu grâu, bani şi cu lemne. Nici aşa nu poţi încunjura legea, că sluga bea în credinţă la birt ori cumpără în duchian ceva şi apoi plăteşte stăpînul lui din comenţie. Asta încă este oprit. Dacă dă slugii cineva în credit deiei pe cinstea lui, dar' nu pe barba stăpînului, pentru că acesta nu poate nimic să reţină din simbria slugilor săi ori să plătească din ea datoria lor, ci trebuie să predea slugilor toată plata ce li-să cuvine.

Tot aşa este oprit să faci învoială, care ar silii pe slugă ori pe familia acestuia să cumpere cele trebuincoase dela stăpîn, ori dela cutare şi cutare negustor, boltaş, hotărit de stăpîn. Cu banii săi fiecare merge să cumpere acolo unde voeşte.

Uşor e de văzut, că legea nouă întru toate vrea să slujească binelui slujii şi familiei sale. Il apără din toate părţile, ca nimeni să nu-l poată înşela,

nici să-l scurteze. Apără pe cei lipsiţi şi săraci, ca să nu-şi poată cheltui într'un mod uşuratic cîştigul, ci, ca trăind o viaţă cumpătată şi cinstită, să propăşească, să dea înainte spre binele familiei.

Dacă legea să îngrijeşte aşa de bine şi înţelepţeşte de membrii familiilor slugilor, să cuvine ca şi aceştia să se poarte cinstit şi după cuviinţă, nu cumva capul familiei să aibă năcazuri cu stăpînul; au să se nizuiască cu bunînţelegere şi pacea dintre ei să fie netulburată; ca cinstea şi bunăcuviinţa faţă de stăpîn să o asigure şi ei după putinţa lor. Cînd numai să poate fie-le şi ei spre ajutorul stăpînului şi familiei acestuia, pentru că numai cinstea şi bunăvoinţa dintre oameni face plăcută viaţa, şi numai atunci să arată spor în lucru şi la unul şi la altul, dacă să încunjură toate certele şi vorbele necioplite. Mai mult ajunge pacea, decât ori-ce alta pe lume.

Este oprit şi nu are putere contractul, în care nu să hotăreşte vremea de slujbă cu ani, luni şi zile.

Ori-ce contract sună pe un an, de cumva nu s'a făcut alta tocmeală. Să poate însă lega contractul şi pe vreme mai lungă ori mai scurtă; aşa: pe doi ani, ori pe un jumătate de an, pe 6 săptămîni ori pe o lună. Pe vreme mai scurtă de o lună nu să poate. Cel ce să tocmeşte pe vreme mai puţină decât o lună, nu e slugă, ci lucrător, ziuaş.

(Va urma).

## STIRI

= Cei-ce nu aţi dat încă răspunsuri, că în comunele dvoastre cîţi oameni cu prindere s'ar afla de a subscrie cote (acţii) de 10 cor. acţia la »Centrala tovărăşilor ce plănuim, vă rugăm a da răspuns de grab, căci suntem în preajma de a concheta adunarea de constituire a Centralei!

După acţii să asigură dobîndă de cel puţin 6%.

Cei-ce să insinuă înainte, au drept a veni la adunare şi a lua parte la desbaterea statutelor, temeiul pe care să va ridica centrala, şi vor fi

scrişi cu litere de laudă în istoria Centralei, ca unii care au fost printre cei dintîi, ca au grăbit a da preţiosul înţeleptul ajutor la fondare unui aşezămînt, dela care vor porni o adevărată răvărsare de binefacere asupra poporului nostru dela sate, pri-tovărăşiile economice ce vor înfiinţa peste tot locul din unde ne vin răspunsuri şi sprijin!

Grăbiţi cu răspunsurile la adresa dlui V. C. Osvadă în Hunedoara — Vajdahunyad.

Băţul pribegiei l-au luat în mîni şi au soţit cu el, în săptămîna trecută la New-York, nici mai mult nici mai puţin ca 1945 de foşti „fericiţi“ cetăţeni ai Ungariei. Dintre aceşti 1945 sunt 365 Unguri, 966 Slovaci (toţi), 212 Nemţi, 294 Croaţi şi 108 Români.

Aşa e la noi. Toamnă secetoasă. dar' în locul ploaiei bine făcătoare curg în picuri grei procesele de presă şi emigrările — asupra naţionalităţilor. Adevărat — „aldás“ unguresc.

Podul peste Murăş dela Soimuş după lungi intreruperi de muncă, acum să zideşte. Părţile cele mai grele ale zidirei, fundamentul (de peatră) e aproape pe sfîrşite. A ajutat mult acestor lucrări faptul că Murăşul a fost tot mic în urma secetei din vară. Va fi un pod mare şi frumos, ca cel dela Geoagiu.

#### Lege nouă pentru întărirea pazei celor asiguraţi.

Fiinţă la unele bănci mari (mai ales americane) s'au descoperit oare-cari nerîndueli sau joă uşuratic din partea conducătorilor lor cu fondurile de cîştiguri ale băncii, — guvernul ungar are de gînd să aducă o lege nouă, prin care să asigure cît să poate mai mult şi mai bine pe acei cetăţeni ai ţării cari s'au asigurat la atari bănci din străinătate. Va găsi el moerul cum. De pildă va cere, că banca să depue aici în ţară atîta parte din fondurile sale, cîtă să cere după asigurările ce le are aici, şi acele fonduri să fie sub controla guvernului, — aşa că şi dacă banca în centru ar suferi ceva pagube, — asiguraţii de aici să fie scutiţi de a suferi pe urma zguduirii întimplante acolo. Ceea-ce va fi un nou îndemn pentru public, să facă asigurările cu tot mai multă încredere şi linişte sufletească.